

(i) Printed Pages : 7

Roll No. ....

(ii) Questions : 9

Sub. Code :

0	0	3	3
---	---	---	---

Exam. Code :

0	0	0	1
---	---	---	---

B.A./B.Sc. (General) 1st Semester

(2123)

POLITICAL SCIENCE (In all Mediums)

Paper : Political Theory-I

Time Allowed : Three Hours]

[Maximum Marks : 90

Note :— Attempt **five** questions in all, including Question No. 1 which is compulsory and selecting **one** question from each Unit.

1. Attempt any **nine** of the following in about **10-20** words each :—

- (i) Who is regarded as the Father of Political Science and also name his book ?
- (ii) Who separated Economics from Pol. Science ?
- (iii) Mention two differences between Political Science and Sociology.
- (iv) Indicate the three organs of government.
- (v) Mention the books of Social Contractualists.
- (vi) Name the major supporters of Evolutionary Theory.

- (vii) Mention any two differences between State and Government.
- (viii) Write any three differences between Liberalism and Marxism.
- (ix) Clarify the difference between Socialism and Communism.
- (x) Write about the Trusteeship System as given by Gandhiji.
- (xi) Give two drawbacks of welfare state.
- (xii) Write down the two aspects of sovereignty.
- (xiii) Name the main scholar of Monistic Theory of sovereignty and also mention his book.
- (xiv) What do you mean by Universality of Political System ?
- (xv) What are the input functions of a Political System according to Almond-Powell ?

9×2=18

UNIT—I

- 2. Define Political Science. Discuss its scope. 18
- 3. Explain the relationship of Political Science with History. 18

UNIT—II

- 4. Define State. Describe in detail the important elements of State. 18
- 5. Explain the evolutionary theory about the origin of the State. 18

UNIT—III

6. Critically evaluate the Marxian View of State and its relevance in present times. 18
7. Define Welfare State. Elaborate the functions of modern Welfare State. 18

UNIT—IV

8. Define Sovereignty. Critically discuss the Pluralist Theory of sovereignty. 18
9. Explain the functions of political system as described by David Easton. 18

(हिन्दी माध्यम)

नोट :— सभी में से पांच प्रश्न करें, साथ ही प्रश्न नं. 1 जो कि अनिवार्य है। प्रत्येक यूनिट में से एक प्रश्न करें।

1. निम्नलिखित में से कोई भी नौ प्रश्नों के उत्तर लगभग 10-20 शब्दों में लिखिए :
  - (i) राजनीति विज्ञान का जनक किसे माना जाता है और उनकी पुस्तक का नाम भी बताएं।
  - (ii) अर्थशास्त्र को राजनीति विज्ञान से अलग किसने किया ?
  - (iii) राजनीति विज्ञान और समाजशास्त्र के बीच दो अंतर बताइए।
  - (iv) सरकार के तीन अंगों को इंगित करें।
  - (v) सामाजिक समझौतावादियों की पुस्तकों का उल्लेख करें।
  - (vi) विकासवादी सिद्धांत के प्रमुख समर्थकों के नाम बताइये।

- (vii) राज्य और सरकार के बीच किन्हीं दो अंतरों का उल्लेख करें।
- (viii) उदारवाद और मार्क्सवाद के बीच कोई तीन अंतर लिखिए।
- (ix) समाजवाद और साम्यवाद के बीच अंतर स्पष्ट करें।
- (x) गांधीजी द्वारा दी गई ट्रस्टीशिप प्रणाली के बारे में लिखें।
- (xi) कल्याणकारी राज्य की दो कमियाँ बताइये।
- (xii) प्रभुसत्ता के दो पहलू लिखिए।
- (xiii) संप्रभुता (प्रभुसत्ता) के एकलवादी सिद्धांत के प्रमुख विद्वान का नाम बताइये तथा उनकी पुस्तक का भी उल्लेख कीजिये।
- (xiv) राजनीतिक प्रणाली की सार्वभौमिकता से आप क्या समझते हैं ?
- (xv) आलमंड-पॉवेल के अनुसार राजनीतिक प्रणाली के निवेश कार्य क्या हैं ?

9×2=18

यूनिट-I

2. राजनीति विज्ञान को परिभाषित करें। इसके दायरे पर चर्चा करें।
18
3. राजनीति विज्ञान का इतिहास से संबंध स्पष्ट कीजिए।
18

यूनिट-II

4. राज्य को परिभाषित करें। राज्य के महत्वपूर्ण तत्वों का विस्तार से वर्णन करें।
18
5. राज्य की उत्पत्ति के बारे में विकासवादी सिद्धांत की व्याख्या करें।
18

ਯੂਨਿਟ-III

6. ਰਾਜਯ ਦੇ ਮਾਰਕਸਵਾਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਅਤੇ ਵਰਤਮਾਨ ਸਮਧ ਮੇਂ ਇਸਕੀ ਪ੍ਰਾਸੰਗਿਕਤਾ ਕਾ ਅਲੋਚਨਾਤਮਕ ਮੂਲਯਾਂਕਨ ਕਰੇਂ। 18
7. ਕਲਯਾਣਕਾਰੀ ਰਾਜਯ ਕੋ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੇਂ। ਆਧੁਨਿਕ ਕਲਯਾਣਕਾਰੀ ਰਾਜਯ ਕੇ ਕਾਰਯੋਂ ਕਾ ਵਰਨਣ ਕੀਜ਼ਿਏ। 18

ਯੂਨਿਟ-IV

8. ਸੰਪ੍ਰਭੁਤਾ (ਪ੍ਰਭੁਸਤਾ) ਕੋ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੇਂ। ਸੰਪ੍ਰਭੁਤਾ ਕੇ ਬਹੁਲਵਾਦੀ ਸਿਫ਼ਤਾਂ ਕੀ ਅਲੋਚਨਾਤਮਕ ਚਰਚਾ ਕਰੇਂ। 18
9. ਡੇਵਿਡ ਇੰਸਟਨ ਦੁਆਰਾ ਵਰਣਿਤ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਵਧਵਸਥਾ ਕੇ ਕਾਰਯੋਂ ਕੀ ਵਧਾਯਾ ਕਰੇਂ। 18

(ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ)

ਨੋਟ :— ਕੁੱਲ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ, ਨਾਲ ਹੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 1 ਜੋ ਕਿ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਹਰੇ ਕ ਯੂਨਿਟ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ।

1. ਹੇਠ ਦਿੱਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨੌਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਲਗਭਗ 10-20 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿਓ :
  - (i) ਰਾਜਨੀਤੀ ਸ਼ਾਸਤਰ ਦਾ ਪਿਤਾਮਾ ਕਿਸ ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਕਿਤਾਬ ਦਾ ਕੀ ਨਾਂ ਹੈ ?
  - (ii) ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰ ਨੂੰ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਗਿਆਨ ਤੋਂ ਕਿਸ ਨੇ ਵੱਖ ਕੀਤਾ ?
  - (iii) ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਗਿਆਨ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਸ਼ਾਸਤਰ ਵਿੱਚ ਦੋ ਅੰਤਰ ਸਮਝਾਓ।
  - (iv) ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਤਿੰਨ ਅੰਗ ਦੱਸੋ।

- (v) ਸਮਾਜਿਕ ਸਮਝੌਤਾਵਾਦੀਆਂ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰੋ।
- (vi) ਵਿਕਾਸਵਾਦੀ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਮਰਥਕਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਦੱਸੋ।
- (vii) ਰਾਜ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚਕਾਰ ਕਿਸੇ ਦੋ ਅੰਤਰਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰੋ।
- (viii) ਉਦਾਰਵਾਦ ਅਤੇ ਮਾਰਕਸਵਾਦ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਤਿੰਨ ਅੰਤਰ ਲਿਖੋ।
- (ix) ਸਮਾਜਵਾਦ ਅਤੇ ਸਾਮਵਾਦ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
- (x) ਗਾਂਧੀ ਜੀ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਟਰੱਸਟੀਸ਼ਿਪ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ।
- (xi) ਕਲਿਆਣਕਾਰੀ ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਦੋ ਕਮੀਆਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰੋ।
- (xii) ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਦੇ ਦੋ ਪਹਿਲੂ ਲਿਖੋ।
- (xiii) ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਦੇ ਏਕਲਵਾਦੀ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਵਿਦਵਾਨ ਦਾ ਨਾਮ ਦੱਸੋ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਕਿਤਾਬ ਦਾ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰੋ।
- (xiv) ਤੁਸੀਂ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀ ਸਰਵਵਿਆਪਕਤਾ ਤੋਂ ਕੀ ਸਮਝਦੇ ਹੋ ?
- (xv) ਅਲਮੰਡ-ਪਾਵੇਲ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਾਰਜ ਕੀ ਹਨ ?

9×2=18

ਯੂਨਿਟ-1

2. ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਗਿਆਨ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਓ। ਇਸ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।
18
3. ਇਤਿਹਾਸ ਨਾਲ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਸੰਬੰਧਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
18

ਯੂਨਿਟ-II

4. ਰਾਜ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ। ਰਾਜ ਦੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਤੱਤਾਂ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਵਰਨਣ ਕਰੋ। 18
5. ਰਾਜ ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵਿਕਾਸਵਾਦੀ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 18

ਯੂਨਿਟ-III

6. ਰਾਜ ਦੇ ਮਾਰਕਸਵਾਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਅਤੇ ਵਰਤਮਾਨ ਸਮੇਂ ਇਸਦੀ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕਤਾ ਦਾ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰੋ। 18
7. ਕਲਿਆਣਕਾਰੀ ਰਾਜ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਓ। ਆਧੁਨਿਕ ਕਲਿਆਣਕਾਰੀ ਰਾਜ ਦੇ ਕਾਰਜਾਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ। 18

ਯੂਨਿਟ-IV

8. ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ। ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਦੇ ਬਹੁਲਵਾਦੀ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 18
9. ਡੇਵਿਡ ਈਸਟਨ ਦੁਆਰਾ ਵਰਣਿਤ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੇ ਕਾਰਜਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 18